

Bacheloropgave 2021

Henrik Holm 202163759

Anslag: 63.917

Underviser: Gitte Funch (GIFU) & Jonas Svane (JOSV)

26/05/2021

Opgaven er en videreudvikling af min tidligere Bacheloropgave, der blev afleveret den 04/01/2021

Indhold

1.Indledning:	3
1.1.Problemformulering:	4
2.Teori:	4
2.1. Museumsdidaktikken:	5
2.1.2.Hermansen:	5
2.1.3.Museumsundervisning anskuet af Boritz:	6
2.1.4.Falk og Dierkings 4 kontekster:	6
2.1.5.Æstetisk læring på museet:	7
2.2.Museet som eksternt læringsrum:	9
2.3. Motivation:	9
2.4. Illeris - Læringstrekant:	10
2.4.1.Indholdsdimensionen:	11
2.4.2.Drivkraftsdimensionen:	11
2.4.3.Sampilsdimensionen:	12
2.5.Historiebrug:	12
2.6.Historiebevidsthed:	13
2.6.1.Jensens langtidshukommelser:	14
3.Metode:	15
3.2.Datagrundlag:	15
3.2.1. Spørgeskemaundersøgelse:	15
3.2.2.Interviews med lærere fra skoler på Vestsjælland og i Storkøbenhavn:	16
3.2.3.Kvalitativt interview Nationalmuseet:	16
3.2.3.Observation på Nationalmuseet:	17
3.2.3.1.N. Zahles Gymnasieskole:	17
3.2.3.2.Jakobskolen:	17
4.Analyse:	18
4.1.Museets opgave i forhold til skolen:	19
4.2.Fra Elevernes synspunkt:	23
4.4.Videreudvikling af Historiebevidsthed:	30
4.4.1.Historiebrug:	31
5.Konklusion:	32
6.Diskussion:	33
7.Litteratur:	35
8.Bilag:	37

(Bilag 1)	37
(Bilag 2)	37
(Bilag 3)	38
(Bilag 4)	39
(Bilag 5)	43
(Bilag 6)	44
(Bilag 7)	44
(Bilag 8)	46
Observation af Undervisningsforløb på Krigsmuseet(Tøjhusmuseet) - Specialiseringsmodul 2018:Jakobskoln:	46
(Bilag 9)	48
Observation af Undervisningsforløb på Nationalmuseet (Prinsens Palæ) 2020: Bilag 8 N. Zahle Gymnasieskole:	48

1. Indledning:

Denne opgave er en videreudvikling af et tidligere Bachelorprojekt afleveret 4/01/2021.

Skolerne og museerne er uddannelses- og dannelsesinstitutioner, som begge har en kæmpe indflydelse på menneskers dannelse. Dette har dog i mange år været meget opdelt. I de senere par år er der dog kommet mere fokus på et tættere samarbejde mellem de to institutioner.

Museerne har i mange år haft det fokus, at udstillingen var centrum for deres virke, og at skoletjenesten bare var noget, de skulle tilbyde for at skaffe fremtidige museumsgæster. Det er derfor interessant at undersøge, i hvilken grad skolerne gør brug af museerne, samt hvad museerne kan tilbyde skolerne.

Med andre ord: Hvordan kan museumsbesøg være med til at motivere eleverne og derigennem forøge deres historiebevidsthed? Hvilke overvejelser skal en lærer gøre sig, før han vælger en skoletjeneste? Når man som lærer har valgt at benytte sig af museumsbesøg, hvordan understøtter man så den undervisning, som eleverne har modtaget på museet? Når museerne tilbyder disse undervisningsforløb, hvad kræver det så af dem?

Kan det at tage på museum være med til at motivere eleverne til at deltage i historieundervisningen, da faget normalt bliver betragtet som meget teksttungt? Hvis man inkorporerer æstetiske læreprocesser, giver det så eleverne mere lyst til at deltage i historieundervisningen? Og skal man som historielærer overveje, hvordan faget historie kan gøres så interessant, at eleverne får lyst og motivation til at fordybe sig i det?

I denne opgave vil jeg forsøge at belyse dette. Det gør jeg ved at gøre brug af en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse samt ved observationer af to undervisningsforløb på Nationalmuseet. Derudover laver jeg følgende kvalitative interviews: Ét med en undervisningsinspektør på Nationalmuseet og tre lærerinterviews med lærere fra to forskellige skoler.

1.1.Problemformulering:

Bacheloropgavens problemformulering har sit afsæt i et ønske om at fremme elevernes engagement og indlevelse i historieundervisningen ved hjælp af museumsundervisning. Opgaven vil således undersøge, hvordan man med afsæt i museumsdidaktik kan skabe en større motivation for historieundervisningen i folkeskolen; samt hvilke læringspotentialer et eksternt læringsrum i samarbejde med æstetiske læringsprocesser har for udviklingen af elevers historiebevidsthed. Med dette in mente lyder opgavens problemformulering således:

Hvordan kan man som historielærer med henblik på elevernes læring anvende museumsundervisning til at skabe større motivation hos elever og derigennem videreudvikle deres historiebevidsthed?

2.Teori:

Jeg vil i min analyse anvende bogen *Historiedidaktik* af Allan Ahle og Christian Vollmond. Fra denne vil jeg fokusere på Mette Boritz's afsnit *Mærk Historien* samt hendes egen bog om *Museumsundervisning*, der fokuserer på museumsdidaktik. Jeg benytter mig også af æstetiske læreprocesser kombineret med John Deweys begreb *Learning by Doing* for at kunne analysere, hvad museerne kan. Derudover har jeg valgt at benytte mig af Skaalvik og Skaalviks motivationsbegreb med henblik på, hvordan netop museumsbesøg kan være motiverende.

Jeg inddrager også Knud Illeris' læringstrekant, da denne kan hjælpe med at understøtte, hvad der præcis forventes og kan være af læringsudbytte af historieundervisning på museet. Derudover har jeg fra *Historiedidaktik* også anvendt lektor Bernard Eric Jensens beskrivelse af, hvad historiebevidsthed er. Derudover vil jeg også fokusere på Pietras og Poulsens seks forskellige dimensioner. Der skal i historiefaget arbejdes med historiebevidsthed og med, hvad dette begreb indebærer, og hvordan man kan måle historiebevidsthed. (Holm, 2021)

Således vil jeg i teorien komme ind på følgende overordnede emner i nævnte rækkefølge:

- Museumsdidaktikken
  - Hermansen

- Museumsundervisning Anskuet af Boritz
- Falk og Dierkings 4 kontekster
- Æstetisk læring på museet
  - Learning by Doing
- Museet som eksternt læringsrum
- Motivation
- Illeris' læringstrekant
- Historiebrug
- Historiebevidsthed

2.1. Museumsdidaktikken:

2.1.2.Hermansen:

For at forklare hvad museumsdidaktik er, benytter jeg mig af Mads Hermansens beskrivelse. Hermansen bygger sin beskrivelse på forståelsen af, hvordan man optimerer mødet mellem eleverne og det tilbud, som museet udbyder. Hermansen beskriver to veje, som en undervisning kan udvikle sig i: *den genuine læring* og *informationstilegnelse*.

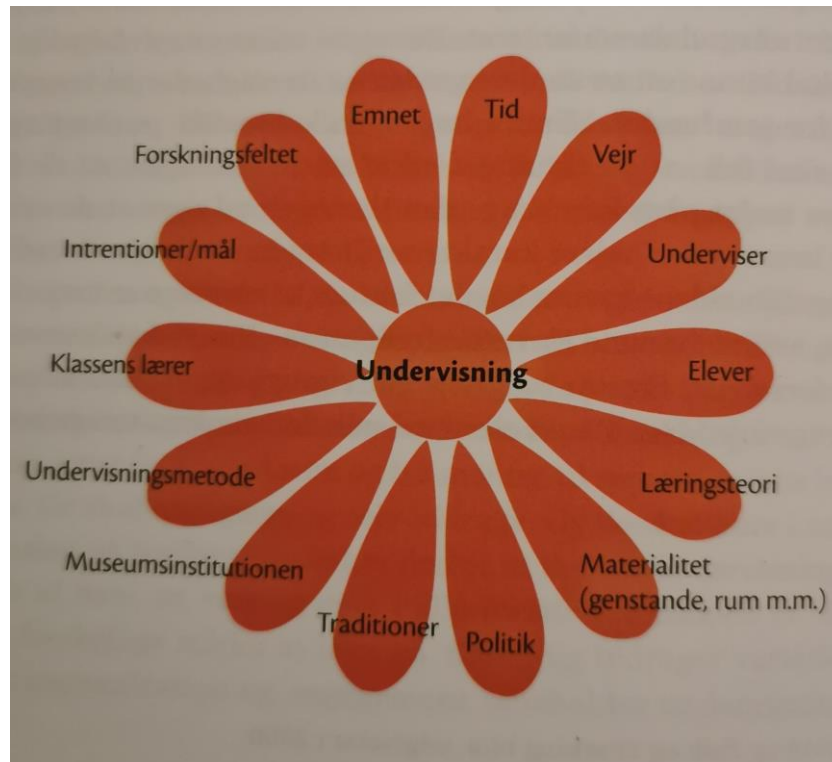
Informationstilegnelse bygger på læring, som ikke er knyttet til liv eller mening. Derimod tolker den genuine læring konstant, hvad der læres og derved bliver meningsgivende, da den derigennem har forbindelse til livet (Hermansen, 2011, s.17-22). Derudover benytter Hermansen 3 faser til at beskrive museumsundervisningen. Dette kan jeg komme mere ind på til eksamen:

- Fase 1: Feedforward
  - Fase 2: Fokuser på nuet
  - Fase 3: Feedback

Udover Hermansen gør jeg også brug af Mette Boritz til at tydeliggøre museumsdidaktik med fokus på museumsundervisningen.

2.1.3. Museumsundervisning anskuet af Boritz:

Boritz benytter en figur, fremadrettet kaldet figur 1. Den beskriver, hvordan det er i praksis at undervise på et museum. Figuren er udformet på baggrund af flere empiriske undersøgelser om, hvad intentionen med museumsundervisning er. Figuren viser også, hvordan undervisningen foregår i praksis. Figuren fokuserer på de parametre, som normalt er i spil, når man taler om undervisning. Det vil sige læreren, eleverne og indholdet.

Figur 1 (Boritz, 2018, S.98)

Museumsundervisningen udformes ud fra flere forskellige parametre, hvilket er en nødvendighed for at kunne skabe en undervisning, der er en del af det samlede hele. Figuren foroven er derfor en påmindelse til læreren om at holde analytisk fast i en åbenhed over for mange forskellige parametre, når man udvikler og afvikler museumsundervisning. (Boritz, 2018). (Holm, 2021)

2.1.4. Falk og Dierkings 4 kontekster:

Falk og Dierking har opstillet 4 forskellige kontekster. Konteksterne redegør for, hvad der ligger bag et museumsundervisningsforløb. Herunder følger de overvejelser, som både museerne samt skolerne bør overveje, når man gør brug af museumsundervisning.

- ”*Den Personlige Kontekst*”. Her er fokus på personens indre motivation samt forventninger, eksisterende viden, holdninger og interesser, som personen allerede har. Det er også relevant at understrege, at ”*Den personlige kontekst*” også fokuserer på, at individet selv kontrollerer, hvad det er for et udbytte, det vil have af undervisningen på museet.
- ”*[D]en sociokulturelle kontekst*” fokuserer på personens sociale og kulturelle baggrund. Dog fokuserer man mest på medieringen mellem museerne og de grupper, som deltager, samt individerne i de grupper.
- ”*[D]en fysiske kontekst*”. I denne kontekst er fokuset på, hvordan omgivelserne kan have betydning for oplevelsen af et museumsbesøg, mere specifikt hvilken indflydelse arkitekturen og designet af udstillingens omgivelser har på oplevelsen af museumsbesøget.
- ”*[T]id*” er den sidste kontekst, som blev tilføjet nogle år efter, at de tre første kontekster blev lanceret i 1992 i bogen *The museum experience*. Denne kontekst strækker sig over alle de andre kontekster, og på den måde influeres de tre originale kontekster. Det, som man lærer på et museumsbesøg, vil ændres over tid. Noget vil blive glemt, og andet vil blive husket og muligvis blive forstærket i mødet med nye indtryk og oplevelser (Falk og Dierkings i Boritz 2018, s. 36-37).(Holm, 2021)

2.1.5.Æstetisk læring på museet:

Museumsundervisning giver også et stort æstetisk indtryk i form af de fysiske omgivelser.

Ringsted og Froda beskriver æstetiske læreprocesser således: ”*I faglig tale [...] har ordet æstetik beholdt betydningen som den videnskab, der beskæftiger sig med kunstens væsen, og kunstens relation til virkeligheden.*” (Ringsted & Froda, 2008, s. 24).

Når man træder ind på Nationalmuseet, så oplever man en gammel bygning som Prinsens Palæ, som har mange montre med udstillinger sat ind i gamle historiske omgivelser. Ved mange museumsbesøg er der desuden mulighed for at prøve forskellige genstande. Fx historiske kostumer. ”*Museerne kan med deres samlinger, udstillinger, undervisningstilbud og materialer bidrage med fordybelse, detaljer eller nye perspektiver på elevernes pensum.*” (Boritz, 2017, s. 74). Som deltagere i en æstetisk læreproces modtager eleverne påvirkning af

deres sanser. De er derfor mere modtagelige over for nye indtryk, og disse gemmes og bearbejdes i elevernes hukommelse. De vil derigennem systematisere og tolke på indtrykkene med et mål om at skabe mening. Ved at eleverne får disse indtryk og derefter bearbejder dem, får de en æstetisk oplevelse, som knytter sig til følelser og sanser.

Æstetisk Læring er undervisning, som kvalificeres ved, at elevernes sanser og oplevelser kommer i spil:

”[...] [V]i vil netop også gerne give en anden vinkel i historien, og så kan vi give en anden vinkel og gøre det lidt mere taktilt. Altså tit så opbygger vi jo vores undervisning ud fra øvelser eller ud fra nogle dilemmaer, nogle sekvenser som gør at børnene er engagerede fysisk, udover den mentale forandringsproces, som vi jo selvfølgelig også gerne vil ind og skubbe på.” (K, Undervisningsinspektør Nationalmuseet, interview).

Det er relevant på et museum, da det kommer til at fungere som et fænomen og på den måde vil blive husket bedre. Ringsted og Froda understreger, at den proces, som eleverne selv aktivt udøver, er mere udviklende, end når de er passive. Det er derfor optimalt, at eleverne selv udtrykker sig i stedet for kun at modtage indtryk (Ringsted & Froda, 2008).

2.1.5.2. Learning by Doing:

Et andet vigtigt begreb inden for æstetisk læring er *learning by doing*, som er udviklet af den amerikanske pædagog John Dewey. Dewey anerkendes ofte som erfaringspædagogikkens grundlægger. *Learning by doing* bliver altså også benyttet på Nationalmuseet: “..som et eksternt læringsrum, der kan tilbyde nogle andre rammer end et almindeligt klasserum” (K, 2020, Undervisningsinspektør Nationalmuseet, interview). Dewey beskriver i sin bog ‘The school and Society’ fra 1915 sit ideelle bud på, hvordan en skole bør være. I hans beskrivelse tildeles museer en vigtig rolle, da Dewey ser museer såvel som biblioteker som steder, hvor de bedste ressourcer fra fortiden samles (Boritz, 2018). (Holm, 2021)

Dewey går imod det gamle princip om, at kroppen anses som et onde, der skal betvinges for at kunne lære, som det er beskrevet af Boritz. (Boritz, 2017, s.81):

“[...]Dewey påpeger, så har eleven en krop, og den tager vedkommende sammen med sin bevidsthed med i skole, hvorefter eleven må bruge enorme mængder af energi på at

undertvinge de kropslige aktiviteter som antages at lede bevidstheden væk fra undervisningsstoffet.” (Boritz, 2017, s.81).

Altså bør eleverne have rig mulighed for at lære gennem fysiske udfoldelser; fx ved at være på museum eller ved en anden aktivitet, der inkorporeres i faget.

2.2. Museet som eksternt læringsrum:

Efter at have gennemgået teoretiske tilgange til museumsdidaktik er det vigtigt at kigge på museet som et eksternt læringsrum.

Museerne repræsenterer en central form for historieformidling. Her får eleverne lov til at træde ind og være tæt på historien. Dog har museerne et problem med at være knapt så transparente. *“En amerikansk undersøgelse udgivet af Roy Rosenzweig og David Thalen i 1998 viste, at museumsbesøg på et historisk sted fik den besøgende til at føle sig mere forbundet med fortiden end hvis de så en film.” (Boritz, 2017, s.76).*

Folkeskoleloven lægger vægt på, at undervisningen skal bevæge sig uden for de traditionelle rammer, og samtidig skal eksterne fagpersoner kunne bidrage til undervisningen i klasseværelset (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, §3 stk. 4 og 5) (<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/823>).

2.3. Motivation:

Når man som lærer vil anvende museer i sin undervisning, er det relevant at fokusere på de æstetiske rammer såvel som didaktiske tilgange, som dog ikke gør det alene, og det er derfor relevant at inddrage Skaalvik og Skaalviks motivationsteori.

Skaalvik og Skaalviks motivationsteori fokuserer på, hvad motivationen for deltagelsen i undervisningen er. Derudover er der også fokus på elevernes tilegnelse af faglige kompetencer. Skaalvik og Skaalvik mener, at flere forskellige former for motivation er med til at fremme elevernes arbejde. De mener, at der er en indre og ydre motivation (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s.51).

Ved den indre motivation, er der tale om den motivation, som eleverne selv har for undervisningen. Det vil altså sige: Når eleverne finder emnet, som de arbejder med, interessant, får de glæde og fagligt udbytte af at arbejde med dette emne. Skaalvik og Skaalvik mener, at den bedste læring forekommer, når der er en indre motivation.

Den ydre motivation, har fokus på de udefrakommende faktorer, der påvirker eleverne. Det kunne fx være følgende klassiker, som man benytter sig meget af, når man er vikar: ”Hvis I arbejder super hårdt de næste 10 minutter, så får I 5 minutter før fri.”

Skaalvik og Skaalvik opdeler den ydre motivation i to former: En kontrolleret og en autonom. Kontrolleret ydre motivation betyder, at det, der driver eleverne til at arbejde, er bestemt af en eller flere kontrollerede motivationsfaktorer. Det ses, når eleverne fx arbejder for at få en belønning, eller når de er bange for at klare det dårligt. Fx når eleverne får en karakter for det givne projekt. Den autonome ydre motivation defineres ved, at eleverne ikke alene arbejder for at klare sig godt, men også fordi emnet har betydning for dem selv. (Skaalvik & Skaalvik, 2015, s.52). (Holm, 2021).

2.4. Illeris - Læringstrekant:

For bedst muligt at kunne bearbejde læringsudbyttet af undervisning på museerne er det relevant at inddrage Knud Illeris' *Læringstrekant*.

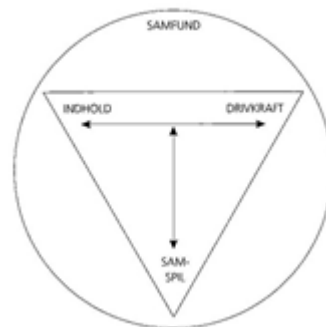
Den danske professor Knud Illeris beskriver læring som ”*enhver proces, der hos levende organismer fører til en varig kapacitetsændring, og som ikke kun skyldes glemsel, biologisk modning og aldring*” (Illeris, 2015, s. 20). Illeris' læringsforståelse er grundlæggende socialkonstruktivistisk. De traditionelle og individuelle synspunkter inden for læringspsykologien er mere passive i læringsprocessen, mens Illeris socialkonstruktivistiske tilgang i modsætning hertil inddrager den moderne sociale orientering, som fokuserer på læringens sociale og samfundsmæssige sammenhænge.

Illeris' læringssyn er opstillet i modellen nedenfor, som er vidt udbredt og kendt som ‘Illeris' læringstrekant’. I denne model differentierer han mellem to forskellige processer, som danner ramme for menneskets læring. Disse er tilegnelsesprocessen og samspilsprocessen.

Tilegnelsesprocessen er illustreret som en vandret dobbelpil. Pilen peger på både indhold og drivkraft. Dette gøres for at beskrive den proces, som sker individuelt, når ny læring skal tilegnes.

Samspilsprocessen er illustreret med en lodret pil. Denne pil forbinder samspilsdimensionen og den individuelle læringstilegnelse. Det vil sige: Det samspil, som man har med omverdenen, er det almene grundlag, der er fundamentet, som støtter den lærende som værende det individuelle og specifikke.

Fremadrettet figur 2:

Figur 2 (Illeris, 2015, s. 45)

Ligesom individet og omverdenen indgår i samspilsprocessen, er der også samspil mellem dimensionerne indhold og drivkraft inden for tilegnelsesprocessen. (Holm, 2021)

2.4.1.Indholdsdimensionen:

Indholdsdimensionen er, hvor eleven udvikler sin indsigt, forståelse og formåen. Her er ønsket at opbygge mening med tilværelsens forskellige forhold og at mestre færdigheder og metoder, der gør det muligt for eleven at takle praktiske udfordringer, som tilværelsen skaber, og på den måde opbygge en stærkere funktionalitet (Illeris, 2015, s. 45-46).

2.4.2.Drivkraftsdimensionen:

I drivkraftsdimensionen er fokuset derimod på motivationen, viljen og den lyst, som skal være til stede, for at læringen skal være succesfuld. Dette er altså drivkraften bag tilegnelsesprocessen, og den skal være til stede for at kunne gennemføre den. (Illeris, 2015, s. 46-47).

2.4.3.Samspilsdimensionen:

Sidste dimension i Illeris' læringstrekant er samspilsdimensionen. Samspilsdimensionen beskriver de samfundsmæssige, kulturelle og sociale sammenhænge. Under denne dimension indgår elementer såsom handling, kommunikation og samarbejde som en væsentlig del af den interaktion og medvirken, som vi har med omverdenen (Illeris, 2015, s. 47-49).

Trekanten er indrammet af en cirkel. Dette er gjort for at beskrive, at læringen finder sted inden for rammerne (Illeris, 2015, s. 45). Illeris' mener, at:

"al læring involverer disse tre dimensioner, og at alle tre dimensioner altid må tages i betragtning, hvis en forståelse eller analyse af en læringsituation eller et læringsforløb skal være fyldestgørende" (Illeris, 2015, s. 44).

Derfor vil jeg forsøge at koble Illeris' læringstrekant på min analyse for at se, hvorvidt disse elementer indgår i museernes undervisningsforløb, og om det er noget, der er med i museernes overvejelser, når de udvikler deres undervisning. Desuden vil jeg fokusere på, om det er noget, som lærerne på skolerne overvejer, før de gør brug af skoletjenester. (Holm, 2021)

2.5.Historiebrug:

Historiebrug stammer fra nyere forskning. Det er også et kompetenceområde i de forenklede *Fælles Mål*. Ud fra kompetence-, færdigheds- og vidensmålene anvender læreplanen historiebrug mere afgrænset end den forståelse, der bliver anvendt i videnskabelig sammenhæng.

Historiebrug er levet historie. Det er fortiden, som vi konstant møder i form af artefakter, mindesmærker, traditioner, osv. En anden form er den fortalte historie. Denne er forskellige fortider medieret i fagbøger, spillefilm, malerier, teaterstykker, osv:

"For at nå disse mål kan man bl.a. tilrettelægge undervisningen, så eleverne bliver medproducenter af historie. De skal styrke deres færdigheder i kritisk tænkning og i at kunne håndtere og forholde sig til historiske forklaringer, samt til hvordan historie er udlagt og brugt. Undervisningen skal derfor ikke gerne reduceres til, at eleverne bliver passive modtagere af historisk 'viden', der i pædagogisk bearbejdet form formidles i undervisningen. I stedet må eleverne både undervises om og i historiebrug. Dvs. de må tilegne sig viden om,

hvad historiebrug er, og hvordan forskellige aktører i tidens løb har brugt historie til bestemte formål.” (Poulsen, 2014).

2.6.Historiebevidsthed:

Historiebevidstheden har sit udspring i, at man som menneske gør brug af sin fortid for at kunne forstå nutiden og dermed kunne analysere på fremtiden.

“Historiebevidsthed kan kvalificeres ved, at eleverne oparbejder en differentieret forståelse af det sagforhold, at mennesker er historieskabte såvel som historieskabende. De har en såkaldt ‘historisk natur’, hvilket vil sige, at de også formes og præges af især de(n) kultur(er), hvori de lever og virker. Det er mest åbenbart i forbindelse med deres identitetsdannelse.” (Jensen, 2017, s. 19) Jensen beskriver, hvordan eleverne skal kunne forstå de forskellige tidsdimensioner, fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning. Hertil kan man også koble Nikolaj Petersens model. Modellen illustrerer menneskers historiebevidsthed og er en synliggørelse af, hvorledes samspillet mellem de tre tidsdimensioner hænger sammen. Figuren, som fremadrettet vil blive refereret til som figur 3, tydeliggør her, at historiebevidsthed ikke kun fungerer en vej.:

Figur 1. Illustration af menneskers historiebevidsthed

Figur 3 (Petersen, 2015).

Historiebevidstheden starter med fortidsfortolkning til nutidsforståelse og videre til fremtidsforventning. Historiebevidstheden fungerer altså i begge retninger. Ved historiebevidsthed er det grundlæggende, at måden, hvorpå vi fortolker vores fortid, har indvirkning på vores nutidsforståelse, som derigennem har en betydning for vores fremtidsforventninger, samtidig med at ændringer i ens nutidsforståelse og fremtidsforventninger kan påvirke ens fortidsfortolkning.

Historiebevidstheden er altså en bevidsthed om, at vi som mennesker er historieskabte, men også historieskabende og derfor befinder os i et konstant samspil med historien. (Jensen, 1996, s. 5-6).

De tre tidsdimensioner bliver set som værende uafhængige af hinanden, men trods alt værende i et konstant samspil. Hvilket betyder, når det drejer sig om historiebevidsthed, at man ikke kan forstå den ene uden den anden. Når man fx fortolker fortiden gennem fremstillinger, vil det uomtvisteligt blive påvirket af ens forståelse af nutiden og af, hvad man forventer for fremtiden.

2.6.1. Jensens langtidshukommelser:

“Historiebevidsthed udgør en forudsætning for at blive funktionsduelige individer og gruppe-medlemmer i samfundet. Den er ikke medfødt. Mennesker må tværtimod tilegne sig en historiebevidsthed gennem langstrakte læreprocesser, og den kan følgelig også udvikles, forfines, kvalificeres.” (Jensen, 2017, s. 12). Det, Jensen her tydeliggør, er - som beskrevet foroven - at mennesker konstant udvikler vores historiebevidsthed. Den er en udvikling af vores egen hukommelse og historieforståelse. Historiebevidstheden kommer til syne på forskellige måder hos os. Ifølge Jensen har vi ikke kun en korttids- og langtidshukommelse, men opererer i stedet med seks slags langtidshukommelser i hjernen:

- *“den perceptuelle”*.
Hvad har personen set samt andre sanseindtryk, fx hvordan udsigten fra Rundetårn er.
- *“den procedurale”*. At huske, at færdigheder kan være, at man husker en bestemt måde at lære at gange og dividere på.
- *“den emotionelle”*. Det at man husker, hvilke følelser man havde, da der skete en bestemt begivenhed.
- *“den semantiske”*. At man bedre husker på folks navne, tal og andre sagforhold.
- *“den episodiske”*. At man husker bestemte begivenheder, såsom at Danmark vandt EM 1992.
- *“den autobiografiske”*. At man husker sin egen livshistorie, hvori man har en fortid såvel som en forventning til sin fremtid. (Jensen, 2017, s.12)

3. Metode:

Efter at have redegjort for de forskellige teoretiske overvejelser og tilgange, som vil ligge til grund for denne opgaves analyse, vil jeg i det følgende belyse de metodiske overvejelser, som er gjort i forbindelse med udarbejdelsen af opgaven.

Denne bacheloropgave anvender en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse for at kunne undersøge elevernes motivation og tilgang til skoletjenestens ydelser. Derudover anvender opgaven også kvalitative interviews med lærere og undervisningsinspektører på Nationalmuseet samt observationer af to undervisningsforløb på Nationalmuseet. Opgaven er udformet med en hermeneutisk og fænomenologisk tilgang. Herved indsamles der empiri, hvorved det vil være muligt at gå et spadestik dybere ift. elevernes indtryk ved museumsbesøg samt forbedringsforslag.

(<https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/hermeneutik/> & <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/faenomenologi/>)

Således vil jeg i mit metodeafsnit komme ind på følgende overordnede datagrundlag i nævnte rækkefølge:

- Spørgeskemaundersøgelse
- Interviews med lærere fra skoler på Vestsjælland og i Storkøbenhavn
- Kvalitativt interview Nationalmuseet
- Observation på Nationalmuseet
- N. Zahles Gymnasieskole
- Jakobskolen

3.2. Datagrundlag:

3.2.1. Spørgeskemaundersøgelse:

Supplerende til observationerne har jeg sendt en spørgeskemaundersøgelse ud til 3 forskellige skoler. Der er 19 respondenter. Med spørgeskemaundersøgelsen forsøger jeg at gå et spadestik dybere ift. elevernes egen motivation, hvad angår historieundervisningen. Herunder

hvad de synes, der skal til for at gøre historieundervisningen mere interessant. Desuden har eleverne også svaret på, om de i deres skolegang har været på museumsbesøg, og i så fald, om de kan huske det, samt om de kan huske, hvilket museum de har besøgt.

Da der er tale om en så lille gruppering af respondenter skal det ses som en begrænset stikprøve, da der ikke tale om en repræsentativ udvælgelse af elever på tværs af geografi, skoletrin mv. Data fra spørgeskemaet skal derfor alene ses som udtryk for en tendens, som skal tages med en grad af forbehold.

3.2.2. Interviews med lærere fra skoler på Vestsjælland og i Storkøbenhavn:

Jeg har også interviewet tre lærere. Interviewene blev gennemført telefonisk og via email. Fokus for interviewene var at få afklaret, hvad lærerne selv overvejer, når de gør brug af museumsundervisning, samt hvad de finder interessant ved at tage på museum. Målet for interviewene var at få de adspurgte lærere til at svare helt ærligt. Lærerne kommer fra to forskellige skoler i to forskellige dele af landet, hvilket også ses tydeligt ud af deres besvarelser. De to lærere fra skolen på den vestsjællandske skole, har tydeligt forskellige erfaringer, hvad angår det at bruge museumsbesøg i undervisningen. Lærer 2 har flere gange gjort brug af museumsbesøg, mens lærer 1 i langt mindre grad har benyttet sig af museernes undervisningstilbud. Den interviewede lærer på den storkøbenhavnske skole minder lidt om lærer 1 fra skolen på Vestsjælland, da han heller ikke har en overflod af erfaringer, for så vidt angår museumsbesøg i historieundervisningen.

3.2.3. Kvalitativt interview Nationalmuseet:

Jeg har gennemført dette interview med en af Nationalmuseets undervisningsinspektører over Zoom. Jeg stillede en række spørgsmål for at kunne beskrive præcist, hvilke overvejelser museerne gør, når de planlægger undervisningsforløb.

Nationalmuseets undervisningsinspektør beskriver deres udarbejdelse af undervisningsforløb således. ”[V]i vil jo altid gerne være relevante. Vi vil jo gerne tale ind i en kontekst som lærerne kan se sig få noget ud af. Så vi kigger i læreplaner i forhold til de overordnede temaer, men vi vil netop også gerne give en anden vinkel i historien, og så kan vi give en anden vinkel og gøre det lidt mere taktilt. Altså tit så opbygger vi jo vores undervisning ud

fra øvelser eller ud fra nogle dilemmaer, nogle sekvenser, som gør, at børnene er engagerede fysisk udover den mentale forandringsproces [...]” (K, 2020 Undervisningsinspektør på Nationalmuseet, Interview) . (Holm, 2021)

3.2.3.Observation på Nationalmuseet:

Jeg har gennemført observationer på Nationalmuseet. På to forskellige tidspunkter har jeg fulgt de to undervisningsforløb *Trekantshandel og slaveriets ophævelse* og *Krigsjournalister*. Dette er foregået med henholdsvis N. Zahles Gymnasieskole og Jakobskolens.

3.2.3.1.N. Zahles Gymnasieskole:

Observationen er foretaget ifm., at skolen valgte undervisningsforløbet om trekantshandel og slaveriets ophævelse. Fokus var her på, hvor meget selve forløbet og undervisningen ude på museet fangede elevernes interesse, og hvor effektiv den var. På museet havde eleverne mulighed for at komme helt tæt på historien, gennem brugen af museumsgenstande. Der blev sendt en flaske med ‘snaps’ rundt mellem eleverne. Desuden fik de lov til at have noget tykt reb mellem hænderne. Rebet lignede det, som slaverne kunne have været bundet sammen med.

Klassens lærer fortalte i en uddybende samtale om de muligheder og tilbud, som museet kunne tilbyde, og som ikke kunne tilbydes som undervisning på skolens matrikel. I en anden samtale forklarede en museumsunderviser, hvad hun gjorde for at gøre undervisningen på museet imødekommende og relevant for eleverne i folkeskolen. Fra museumsunderviserens synspunkt var det altid en glæde at have skoleklasser på besøg, da de kom med et helt andet syn på, hvad de skulle opleve og oftest også havde arbejdet med forløbet forinden eller skulle til det bagefter.

3.2.3.2.Jakobskolens:

Under specialiseringsmodulet *Skolen, eleven og museet i et innovativt samarbejde* foretog min studiegruppe og jeg nogle observationer af en 8. og 9. klasse, der skulle arbejde med forløbet *Krigsjournalister* på Tøjhusmuseet, nu Krigsmuseet. Formålet med denne observation var at se eleverne interagere med udstillingen gennem forløbet og spørge læreren og eleverne om, hvad de syntes om forløbet før, under og efter besøget. Dette blev gjort ved

at stille spørgsmål til både museumsunderviseren og eleverne under selve forløbet samt at få svar på elevernes videre udvikling gennem et interview med klassernes lærer.

Klasserne skulle under forløbet lave små dokumentarfilm om Danmarks krige. Der blev fokuseret på, at eleverne skulle agere *krigsjournalister*. Eleverne fik mulighed for at interagere med udstillingen, idet de ikke blot kunne prøve uniformer, men også havde mulighed for at lave egne videoer. Disse videoer skulle færdiggøres inden forløbets afslutning, men det lykkedes desværre ikke.

Den ovenstående præsenterede metode og det dertil hørende datagrundlag vil jeg benytte mig af i min nedenstående analyse.

4.Analyse:

Opgavens fokus er som bekendt at undersøge:

Hvordan kan man som historielærer med henblik på elevernes læring anvende museumsundervisning til at skabe større motivation hos elever og derigennem videreudvikle deres historiebevidsthed?

Analysens formål er dermed at belyse, hvorledes en lærer i samarbejde med museet kan få tilrettelagt en givende undervisning, samt hvorledes brugen af museumsundervisning kan være med til at skabe en større motivation for historie og derigennem udvikle en større historiebevidsthed hos eleverne.

Jeg har derfor undersøgt elevernes erfaringer. Hvad mener eleverne, der skal til for at gøre historieundervisningen mere spændende og derved også mere motiverende. Inputtet fra eleverne skal kunne ses som en indikator for, hvor skolerne og museerne skal fokusere for bedst muligt at udarbejde en undervisning, der sørger for en forbedret historiebevidsthed og forståelse af historiebrug. Hvad kan museet, som skolen ikke kan, og hvordan kan det at tage skolen ud af sine faste rammer være med til at forbedre elevernes læring, samt hvilke problematikker kan der være ved at tage skolen ud af sine faste rammer?

I analysen benytter jeg mig af den ovenfor præsenterede teori. Derudover vil jeg i analysen løbende inddrage empiri fra mine interviews, spørgeskemaundersøgelser samt observationer, hvor de understøtter analysens fund.

Således vil jeg i min analyse komme ind på følgende:

- Museets opgave i forhold til skolen
  - Hvad gør museet anderledes
- Fra elevernes synspunkt
  - Forbedring af tilegnelse af historiebevidsthed gennem forbedret motivation
  - Museet som klasselokale
  - Motivationen ved museumsundervisning
  - Legende og eksperimenterende oplevelser
- Videreudvikling af historiebevidsthed
- Historiebrug

4.1. Museets opgave i forhold til skolen:

Hvordan ser museet selv sin rolle i forhold til historieundervisningen? Hvad er det helt specifikt, som det kan tilbyde skolerne? Desuden vil jeg gerne belyse følgende: Har museet ændret sit syn herpå over tid? I den forbindelse har jeg gennemført 2 interviews over Zoom i foråret 2020 med en af Nationalmuseets undervisningsinspektører. Jeg vil ud fra dette interview analysere på, hvad museets opgave præcist er set fra museernes synspunkt.

Hvorfor udbyder i skoletjenester?

“[P]rimært fordi vi ser os selv som et eksternt læringsrum, der kan tilbyde nogle andre rammer end et almindeligt klasserum. Det kan have flere fordele.... Dels så giver du et pusterum fra de fysiske rammer, du er vant til at se, men tit så oplever vi også, at de elever, der kommer ind til os, at der igangsættes nogle andre dynamikker, fordi du brydes med din vante kontekst, så der faktisk er nogle andre elever, der kommer på banen end dem, der normalvis er på.” (K, 2020, Undervisningsinspektør på Nationalmuseet, Interview)

Ved brug af museumsundervisning tager vi eleverne ud af skolernes faste rammer og ind i de eksterne læringsrum, hvilket ifølge §3 stk. 4 og 5 i folkeskoleloven også er noget, som skolerne skal benytte sig af (Retsinformation.dk). Ifølge museet selv kan det at tage skolen ud

af skolen skabe nogle andre rammer, end eleverne er vant til, hvilket gerne skulle få flere til at deltage i undervisningen. Dette kan både blive tilfældet, fordi undervisningen kommer tættere på i den forstand, at eleverne får mulighed for at se og røre ved historien ude på museerne. Det kan være en hjælp for de elever, som ikke er så bogligt stærke. Tanken er, at de får en bedre forståelse af det, de lærer, når de lærer det gennem den æstetiske læreproces, som museerne kan tilbyde. Noget, som både skolerne og museerne skal overveje, når de udarbejder og vælger et undervisningsforløb på et museum, er, hvordan Jensens forskellige langtidshukommelser kan indarbejdes i historieundervisningen med et primært fokus på historieundervisningen uden for de faste rammer.

Jensens teori er, at vi mennesker har forskellige langtidshukommelser. Det flugter meget godt med, hvad museerne mener. de kan tilbyde undervisningsmæssigt. Et eksempel kunne være, at en elev, som har en mere perceptuel hukommelse, fx vil have lettere ved at forstå og huske, hvad det er han/hun har set og oplevet, end hvad han har læst og/har fået fortalt. Det betyder: At kombinere en information med et rent fysisk sanseindtryk vil være gavnligt for den slags elever, hvis de skal tilegne sig viden bedst muligt. Sammenligner man denne elev med en elev med en mere semantisk hukommelse, vil man konstatere, at eleven med perceptuel hukommelse vil have større gavn af museumsundervisning, idet han ikke - som eleven med semantisk hukommelse - har så nemt ved at tilegne sig viden ved en mere klassisk struktureret undervisning.

4.1.3. Hvad gør museet anderledes:

Hvad gør museerne anderledes? Det kan give anledning til debat og diskussion. Det simple svar er, at de med deres udstillinger og artefakter kan tilbyde noget, som skolen ikke kan tilbyde. Desuden er museerne eksperter i det, de udstiller, hvilket vil sige, at deres udstillinger og undervisningsforløb er udarbejdet af folk, der har sat sig dybt ind i stoffet. Dermed kan museet tilbyde os som gæster et nyt spektrum.

Dette blev også tydeligt gennem mit interview med undervisningsinspektøren K på Nationalmuseet, som udtalte:

[...]Derudover har vi jo også muligheder for at sætte nogle andre læringsstile i spil end klasselokale undervisning kan, fordi at vi er ude i udstillingsrummene på museet. Før i tiden da gik man jo ned i et undervisningslokale på museerne, men det er jo efterhånden nogle år

siden, at de blev lukket ned, fordi man ikke bare ville transportere børn fra et rum til et andet men netop bruge de fysiske udstillingsrum i langt højere grad. Og så kan vi også tilbyde en anden vinkel ind i historien på baggrund af vores genstande end lærebøgerne gør. Altså vi vil gerne give det et andet supplement til det, som curriculum går ind og understøtter gennem de lærebøger, som er bygget op typisk efter curriculum.” (K, 2020, Undervisningsinspektør på Nationalmuseet, Interview). Som K udtaler her, så kan museerne aktivt bruge deres udstillinger ved museumsundervisningen, hvilket er et supplement, som læreren ikke har i den almindelige tavleundervisning i klasselokalet.

Det er derfor tydeligt, at museet i overvejende grad selv har fokus på det, som æstetiske læreprocesser kan tilføje historieundervisningen, og som på samme tid kan være mere imødekommende ude på museet end hjemme i klasselokalet, hvilket Boritz også tydeliggør: *“I forhold til museerne handler den nye trend om at få både auditive, visuelle og taktile oplevelser med.”* (Boritz, 2017, s.81). Altså er museerne opmærksomme på følgende for bedst muligt at kunne videreformidle den information, som de har liggende: At eleverne skal have lov til ikke kun at se og høre, men også at røre ved artefakter. Som Boritz også nævner, så kunne det være interessant at mærke, hvor tungt et middelaldersværd i virkeligheden er, eller hvordan det føles at have korset på. (Boritz, 2017)

“Hvilke overvejelser gør I jer, når I laver et undervisningsforløb på museerne?”

Vi vil jo gerne tale ind i en kontekst, som lærerne kan se sig få noget ud af. Så vi kigger i læreplaner i forhold til de overordnede temaer, men vi vil netop også gerne give en anden vinkel i historien, [...]og gøre det lidt mere taktilt. Altså tit så opbygger vi jo vores undervisning udfra øvelser eller ud fra nogle dilemmaer, nogle sekvenser som gør, at børnene er engagerede fysisk, udover den mentale forandringsproces.” (K, 2020, Undervisningsinspektør på Nationalmuseet, interview)

Det står klart, at museerne selv har fokus på, at eleverne skal have mere end bare en sans stimuleret, når de er på museum. Museerne udtænker altså deres forløb med et fokus både på historiekanon samt på læreplaner, men også med henblik på at få aktiveret alle elevernes sanser. *“Kortvarigt at bringe elever i >>affekt<< kan også vise sig at være en effektiv måde at få eleverne til at relatere sig til og engagere sig i en udstilling eller i et historisk emne.”* (Boritz, 2017, s.81). Som Boritz siger her er det understøttende for, at eleverne gennem en taktil læring, dermed også en æstetisks læringsproces, kan opbygge en større

historiebevidsthed, da de får historien tættere ind på kroppen, end hvad de muligvis gør i et klasselokale.

Hvad lægger du fokus på, når du vælger at gøre brug af museer og andre skoletjenester? Altså hvad er det vigtigste i forhold til din egen undervisning?

“Det skal være relevant for de tidsperioder, der undervises i, når jeg vælger at bruge skoletjenesten, men på lejrskoler kan man ikke altid det, og så er det man må gøre det relevant i forhold til eleverne og trække på den tidligere undervisning. For mig er det egentlig bare vigtigt, at eleverne oplever, at historien bliver relevant for dem og ikke bare et kedeligt bogfag.” (Lærer 2, Skole X, Interview).

Ved at museerne udarbejder deres forløb ud fra lærebøger kan de således have stor indvirkning på, hvorvidt lærerne har lyst til at gøre brug af museet. Er det ikke relevant, vil de styre udenom.

Da undervisningen på museerne foregår med et fokus på udstillingerne, kan vi koble Falk og Dierkings 4 kontekster på, som er beskrevet i Boritz. Her vælger jeg dog kun at benytte mig af to af konteksterne.

- *”Den Personlige Kontekst”.*
- *”[D]en sociokulturelle kontekst”*
- *”[D]en fysiske kontekst”.*
- *”[T]id”*

Museerne har fokus på, at eleverne får opbygget *“Den personlige kontekst”* til forløbet. Det har en indflydelse på, hvad de får ud af besøget. Det er vigtigt, at de har mulighed for at få det bedste resultat af besøget med fokus på deres historiebevidsthed, men også med fokus på deres generelle læring i historie.

“[D]en Fysiske kontekst” er nok den, der har mest indflydelse på, hvad museerne kan og skolerne ikke kan. Ud fra de interviews, som jeg har foretaget samt

spørgeskemaundersøgelsen, så ønsker både eleverne og lærerne at komme ud at opleve historien tæt på og faktisk være mere i kontakt med den.

Hvad tænker du om, at man tager undervisningen og flytter uden for skolens normale rammer? Hvilke positive effekter har det, eller negative effekter?

“Det positive er jo, at det er anderledes og nyt, det sætter en masse billeder på... det... eleverne muligvis har gået og læst om. Det negative er, at det er svært at måle på, hvad det oprigtigt giver eleverne... hvilke læringsmål er det der indfries. Udover det tager det meget tid og midler for os at komme på fx museumsbesøg.” (Lærer 1, Skole X, Interview). Det vil sige: Hvis vi inddrager den fjerde og sidste kontekst, kan det altså være svært at se, hvad museerne helt konkret lærer eleverne, når man ser det fra en lærers synspunkt.

4.2.Fra Elevernes synspunkt:

Som allerede nævnt har jeg lavet en spørgeskemaundersøgelse, og jeg vil i dette afsnit analysere på denne. Mit fokus er blandt andet at finde ud af, hvad elevernes eget syn er på museumsundervisning.

Gennem min spørgeskemaundersøgelse bliver det tydeligt, at flertallet af de adspurgte elever hverken finder historiefaget spændende eller uinteressant. En af Eleverne udtaler sig således:

“Der kan være lidt langtrukken [sic], men man kan til tider gøre noget anderledes end bare at side [sic] og hører [sic] om viden. Gøre noget kreativt.”

Når elever har sådanne holdninger, bør enhver historielærer overveje, hvad et museumsbesøg kan tilbyde, samt hvilke muligheder det giver for kreativ tænkning og æstetiske læreprocesser.

Eleven efterspørger kreativitet i undervisningen, hvilket jo fx kan ske ved, at eleverne får noget i hænderne. Her er Jensens seks langtidshukommelser igen brugbare, da der, Ifølge Jensen, er forskellige måder, hvorpå individet lagrer hukommelse, hvilket underviseren bør forsøge at imødekomme ved udarbejdelsen af et undervisningsforløb, så de forskellige eleverne får mest muligt ud af undervisningen.

Den efterspurgte kreativitet i undervisningen behøver ikke kun at ske ved at tage eleverne med på museum. En anden mulighed kunne være at medbringe artefakter fra lærerens eget hjem, som har en historisk værdi, såsom arvestykker med en historie tilknyttet. Herved får eleverne noget mellem hænderne, som de kan se og røre samt en tilhørende historie, som kan være med til at skabe større forståelse for artefakten i deres hænder, og hvad der måtte give artefakten særlig værdi fx ved en bagvedliggende historik.

4.2.1. Forbedring af tilegnelse af Historiebevidsthed gennem forbedret

motivation:

Som nævnt i afsnit 4.1.3 kan museerne være en løsning på, hvordan man skaber en større motivation hos eleverne i folkeskolen. Dog viser besvarelserne fra min spørgeskemaundersøgelse at 55,56% af de adspurgte elever føler sig motiveret, når de skal have historie og 44,44% føler sig umotiveret. Et tiltag, som man kan bruge for at motivere de sidste 44,44%, er at anvende Skaalvik og Skaalviks ydre motivationsbegreb, da eleverne ikke er motiveret, når de skal have historie, og derfor ikke har en indre motivation.

Den ydre motivation kan komme i spil, hvis eleverne skal på museumsbesøg. På den måde får de en gulerod som en belønning for at gøre det arbejde, som læreren ønsker, at de skal udføre. Denne form for motivation har dog store ulemper, idet den ikke er udtryk for en oprigtig lyst til hos eleverne til at blive bedre til historie og på den måde blive historiebrugere.

De adspurgte elever har i deres besvarelser dog gjort det meget tydeligt, at museumsbesøg ikke nødvendigvis er svaret på, hvordan man kan øge motivation. På spørgsmålet:

Hvad synes du, der skal til for at gøre historie mere interessant?

78,98% har svaret: Mindre tavleundervisning. Det er et vidt begreb, så her kan man gøre brug af andre former for visuel og taktil læring. Man kunne lave byvandring for at fokusere på Danmark under besættelsen. Fx ved at besøge de forskellige mindesmærker og mindeplader, der er i byen. På den måde bruger eleverne kroppen, og undervisningen bliver gjort taktil.

I mit ene lærerinterview blev følgende spørgsmål besvaret:

Kan museerne efter din mening være med til at styrke elevernes historiebevidsthed? Og hvordan mener du så, at de gør det? Hvis nej, hvad kan museerne så gøre anderledes for bedst muligt at styrke en videreudvikling af elevers historiebevidsthed?

“[...]Vi skal styrke fortællingen. Skoletjenesterne skal sikre sig, at det er gode fortællere, som kan gå væk fra manuskriptet – men disse forløb burde også være tilgængelige for familier f.eks. sommerferien – det kunne styrke så meget – selv forældrene kunne blive mere interesserede.[...]”(Lærer 2, Skole X, Interview).

Således er der her allerede et fokus på at styrke elevernes historiebevidsthed fra lærernes side; i hvert fald til en vis grad.

Samme lærer sagde derudover også som en besvarelse på følgende spørgsmål:

Tror du, at det hjælper med at motivere eleverne ved at tage dem ud af deres faste rammer? Hvad er det, der efter din mening kan være med til at motivere eleverne ved at komme ud af skolen og ind på museerne?

“Det motiverer helt sikkert, hvis man finder det rigtige – og det skal ikke altid være de store museer. Politihistoriske museum var ikke planlagt, men noget vi gjorde for at slå tiden ihjel, og det var den største oplevelse for dem alle sammen. Jeg tror, at hvis skolen kan introducere dem for de spændende ting på museer, så giver det dem selv lyst til i det mindste at interessere sig for det, når de (for manges vedkommende) tvinges med af deres forældre. Vi skal dyrke fortællingen mere – jeg bruger selv fortællingen meget i min undervisning og når jeg selv viser rundt på diverse museer, og det er fortællingen der er interessant for dem.”
(Lærer 2, Skole X, Interview).

Den pågældende lærer mener altså selv, at museerne kan være med til at motivere de sidste 44,44% af elever og styrke deres historiebevidsthed. Dog kan man argumentere for, at det ikke er så lige til at måle. Samt at lærernes besvarelser lige så godt kan være besvarelser ud fra egne interesser, uden at de muligvis har overvejet egne erfaringer med museumsbesøg.

4.3.1. Museet som klasselokale:

Museet har som beskrevet tidligere i modsætning til skolen mulighed for at vise eleverne artefakter fysisk og ikke kun på et billede. Det at eleverne kommer ud og får dem mellem hænderne kan have stor betydning for udbyttet af undervisningen. Som Ringsted og Froda beskriver det, så er æstetiske læreprocesser når man har med kunstens væsen og kunstens relation til virkeligheden at gøre. Man kan dog erstatte kunsten i dette tilfælde med historiske udstillinger (Ringsted & Froda, 2008).

Dog tyder det også på ud fra undersøgelser, som omtales i Mette Boritz' bog *Museumsundervisning*, at nogle elever finder det hårdt at koncentrere sig, når de skal stå så længe op og lytte. Museerne har gjort meget for at forbedre sig på det område. Mine observationer fra både forløbet *Krigsjournalister og Trekantshandel og Slaveriets ophævelse* med henholdsvis Jakobskolens og N. Zahles Gymnasieskole viser netop, at museerne er blevet bedre til at aktivere eleverne, så de ikke skal stå stille i længere perioder. Selvfølgelig skal de stå stille, når museumsunderviseren giver dem informationer, men ellers har de mulighed for at bevæge sig rundt. Til dette kan man også koble *Learning by Doing* af Dewey, hvor museet har rigelig mulighed for at eleverne kan få historien tæt ind på kroppen og mellem hænderne, hvilket giver en helt ny dimension til deres tilegnelse af viden.

Af mine lærerinterviews fremgår det også klart, hvad lærerne mener: At det kan have sine fordele, når museerne bliver klasselokale. Dog bliver det her antydnet at det primært er pga de artefakter, som museerne har til rådighed, samt det at museerne er eksperterne på dette område. Lærer 1 fra Skole X udtrykte det således som svar på nedenstående spørgsmål:

Hvad tænker du om, at man tager undervisningen og flytter uden for skolens normale rammer? Hvilke positive effekter har det, eller negative effekter?

“Det positive er jo, at det er anderledes og nyt. Det sætter en masse billeder på, hvad det er, som eleverne muligvis har gået og læst om. Det negative er, at det er svært at måle på, hvad det oprigtigt giver eleverne, altså hvad er det eleverne lærer, hvilke læringsmål er det, der indfries. Udover det tager det meget tid og midler for os at komme på fx museumsbesøg.”
(Lærer 1, Skole X, Interview).

Den drivende faktor ved udvælgelse af museumsbesøg er således, at eleverne skal opleve noget, som er anderledes end den vante undervisning.

4.3.2.Motivationen ved museumsundervisning:

Hvordan motiveres elever ved brugen af museumsundervisning, og hvordan kan der gøres brug af det som en form for motivation. Desuden vil jeg også komme ind på følgende i min analyse: Hvornår kan museumsundervisningen ikke længere bruges som en motivationsfaktor? Brugen af museumsbesøg til at motivere eleverne er som beskrevet af Skaalvik og Skaalvik, en tydelig brug af ydre motivation. Hertil er spørgsmålet så, om der er tale om en kontrolleret ydre motivation eller en autonom ydre motivation. Argumentet for at der er tale om autonom ydre motivation er, at det netop giver eleverne noget at sætte som et mål og se frem til.

Besvarelserne i min spørgeskemaundersøgelse viser tydeligt, at de adspurgte elever er glade for, at skolen tages ud af skolen. På spørgsmålet:

Synes du, at det gør historien mere spændende at tage på museum? Hvis ja, uddyb gerne hvorfor?

Svarede en af de adspurgte elever således:

“Så kommer man lidt væk og får set noget nyt” (Spørgeskemaundersøgelse, 2021).

Over 63% af de adspurgte elever giver svar, der indikerer, at de finder det *spændende* eller *meget spændende* at komme på museum.

Ved brug af museer fremfor tavleundervisning kan man argumentere for, at museet kan tilbyde noget, som læreren muligvis ikke har mulighed for hjemme i klasseværelset.

På et museum oplever eleverne historien i et arrangement, der efterligner den virkelige historie. De vil kunne se historien og endda i nogle tilfælde røre ved historiske genstande. I forlængelse af observationen af undervisningsforløbet med Jakobskolens oplyste klasselærer, at han anså museernes tilbud for gode og brugbare. De kan altså inddrages som en aktivitet. Med andre ord: Museet skal være en lokkende gulerod, der bidrager til at gøre

undervisningen mere interessant, hvilket kan være med henblik på at skabe en ydre autonom motivation hos eleverne. Læreren fra Jakobskolen havde arbejdet meget intenst med emnet forinden, hvorved der ikke nødvendigvis er tale om en ydre autonom motivation. Eleverne har i sådan en situation derfor så meget viden om emnet, at de skal vise deres kunnen, når de bliver stillet en opgave, der kræver videreformidling af den information, som de lige har indsamlet.

Til dette kan Illeris' læringstrekant kobles på. Ifølge den skal indholdet være i samspil med drivkraften bag for at kunne få et resultat. I dette tilfælde er drivkraften elevernes forarbejde, som de på museet kan finde anvendeligt ved interaktion med udstillingen, hvorved de forhåbentligt får lyst til at tilegne sig ny viden. Oveni det skal de arbejde i grupper, hvilket refererer til den tredje dimension af Illeris' læringstrekant, nemlig samarbejdet. Alt sammen dele, der kan være med til at gøre undervisningen ikke bare mere motiverende, men også bedre. (Holm, 2021)

4.3.3. Legende og eksperimenterende oplevelser:

De legende og eksperimenterende oplevelser er alt det, som eleverne får mulighed for at se og opleve på en anden måde end normalt. Fx når eleverne får lov til at have et kostume på ved besøg på Tøjhusmuseet eller får stukket en flaske med snaps i hånden ved besøg på Nationalmuseet og bliver undervist i, hvad man brugte disse artefakter til. Jeg vil her gerne analysere på, hvorvidt dette kan have en positiv eller mulig negativ effekt på elevernes udbytte af historieundervisningen på museerne.

Ved spørgsmålet: **Så du tænker det, der er med til at gøre det relevant for eleverne, det er også det med, at de får brugt deres kroppe?**

Svarede undervisningsinspektør på Nationalmuseet:

"Altså ja vi går jo ind og prøver på at understøtte hele den der tankegang med, at man lærer på forskellige måder. Nu underviser jeg og har ansvar for middelalderen og renæssancen, hvor jeg også gør rigtig meget ud af, at mine undervisere virkelig forstår værdien i, at eleverne får rustning på. Altså mærker tyngden, mærker det kolde stål mod huden, tager sværdet i hånden[...]. [D]en der kropslige fornemmelse sætter sig bare på en anden måde end

en monolog eller en dialog. Jeg er meget på, at man veksler mellem det induktive og deduktive, og i høj grad sætter eleverne i spil, mere end... tidligere.[..] [J]eg sidder som projektleder for den satsning, der lige nu på Nationalmuseet hedder playlab, hvor vi vil gå et skridt længere for at aktivere eleverne gennem legende og eksperimenterende oplevelser. For at de bruger deres krop. De får simpelthen en fysisk erindring i, hvad det er, de har lært.” (K, 2020, Undervisningsinspektør på Nationalmuseet).

Som nævnt i afsnit 4.2, så besvarede eleverne min spørgeskemaundersøgelser med, et udtryk om at de ønsker en mere kreativ undervisning, som imidlertid kan foregå på mange måder. Fx kunne det netop være museet. Dette understøttes også af de besvarelser, jeg har fået fra undervisningsinspektøren og de tre lærere, som jeg har interviewet. Eleverne får en helt ny oplevelse af historien, når de ikke alene får mulighed for at se udstillingerne, men også får lov til at interagere med dem og til en vis grad være en del af dem. Glæden var også tydelig hos Jakobskolens elever, da de fik lov at prøve kostumer. De glædede sig også over, at de kunne lave små dokumentarfilm om den krig, som de havde valgt at fokusere på.

Ved undervisningsforløbet *Trekantshandel og Slaveriets ophævelse*, som jeg deltog i med N. Zahles Gymnasieskole, oplevede jeg i overensstemmelse med ovenstående betragtninger, at det giver veloplagte og spændte elever, når man ved museumsbesøg lader eleverne interagere med udstillingen. Eleverne var allerede i godt humør inden forløbet, og under forløbet var det tydeligt at se, at elevernes opmærksomhed og interesse steg, da de fik nogle genstande mellem hænderne. Som konkret eksempel kan nævnes en lille flaske snaps, hvor det var tydeligt at se, at interessen blev særligt vakt ved, at elevernes faktisk fik noget relaterbart fra historien mellem deres hænder.

Et minus kan her være, at det skaber en vis uro hos nogle elever, når der bliver sendt en lille genstand rundt. Der vil oftest være nogle elever i alle klasser, som ikke vil kunne koncentrere sig, før de har haft fingrene i det artefakt, der bliver sendt rundt. Dette var også tydeligt under forløbet *Trekantshandel og Slaveriets ophævelse*, hvor enkelte elever ikke kunne koncentrere sig om det fortalte, før de fik den lille flaske snaps mellem hænderne.

4.4. Videreudvikling af Historiebevidsthed:

Jeg vil her analysere på, om museerne har en helt konkret indflydelse på videreudviklingen af elevers historiebevidsthed. Er det overhovedet noget, der kan måles?

En videreudvikling af elevers historiebevidsthed er et meget vidt begreb. Jeg vil dog fokusere på, hvorvidt man kan se en tydelig progression af elevernes fortidsfortolkning, deres nutidsforståelse og deres fremtidsforventninger.

Sammen med min daværende studiegruppe observerede jeg et museumsbesøg på Krigsmuseet med Jakobskolens. Her udførte vi en samtale med klassernes lærer efter besøget på museet. Ifølge læreren havde eleverne fået meget forskelligt fagligt udbytte ud af besøget. Flere elever havde erfaret, at de film, som de havde lavet, havde bidraget til, at de havde lært mere om den krig, de arbejdede med. Samt hvilken indflydelse den krig de havde om, har haft på det danske samfund, at der er. Altså at eleverne havde progression i forhold til deres fortidsfortolkning. Man kan dog argumentere for, at der hverken blev arbejdet særligt meget på deres nutidsforståelse eller deres fremtidsforventning i størstedelen af besøget. Da eleverne var mere fascinerede af de film, de skulle lave, resulterede det i, at de ikke opdagede, hvad lige præcis den krig, de havde om, havde haft af indflydelse på det danske samfund.

Dog havde eleverne en sjov oplevelse og oven i det et motiverende og lærerigt besøg. De oplevede glæden ved komme ud og opleve historien tæt på. Som tidligere nævnt (jf. opgavens spørgeskemaundersøgelse) var der konkrete ønsker om en mere kreativ undervisning, og det kan netop anses som kreativ historieundervisning, når eleverne får lov til at lave film om de enkelte krige.

Man kan også se det ud fra Petersens model (Petersen, 2015) (figur 3) på en den måde, at museumsarbejdet gav eleverne et bedre indblik i, hvad de forskellige krige drejede sig om, idet eleverne forinden havde fået undervisning i disse krige. Arbejdet på museet gav dem også en viden om, hvilken indflydelse den tids krige har haft - altså fortidsfortolkningen. Det giver med andre ord mening at beskæftige sig med disse krige i nutiden og sætte dem ind i nutidsforståelse og forsøge at vise, at historien desuden kan have betydning for elevernes fremtidsforventninger (Pietras & Poulsen, 2016, s.70).

4.4.1. Historiebrug:

Historiebevidsthed hænger ofte også sammen med historiebrug. Dette er noget, man som lærer skal have fokus på, hvis man ønsker at arbejde videre med et historisk emne. Tilbage på skolen skal eleverne arbejde med, hvad de har oplevet af artefakter og udstillinger på museet, men samtidig have for øje, hvilken prisme den portrætterede historie er gengivet i, hvorved de reflekterer over måden, hvorpå historien er udlagt eller brugt.

“Selv om den levede historie som sådan er væk, møder vi konstant spor og aspekter fra fortiden i form af kilder, artefakter, byrum, kulturlandskaber, ritualer, traditioner, adfærd, værdigrundlag, normer osv. De udgør sammen med de fortalte historier vores historiekultur, dvs. det, som på forskellig vis knytter fortid og nutid sammen. Historiebrug er anvendelsen af denne historiekultur. Det centrale i historiebrug er altså ikke viden om historie, men viden om hvordan historie bruges af andre med forskellig sigte og funktion.”(Poulsen, 2014).

I forbindelse med denne bacheloropgaves observationer af undervisningsforløb bør man derfor hæfte sig ved, at de fleste af de krige, der bliver præsenteret under forløbet *Krigsjournalister*, er krige, vi oftest har vundet. I den anden ende har vi forløbet *Trekantshandel og Slaveriets ophævelse*. Her var det tydeligt, at museumsunderviseren ønskede at portrætere slavehandlen som noget absolut forfærdeligt. Dette skete formentlig pga nutidens konsensus om lighed mellem alle mennesker, om de så måtte være blå, hvide eller gule. Historien kan således blive fortidsfortolket i den gængse perception, som er dominerende i nutiden. Derfor er det vigtigt at instruere eleverne i en kildekritisk tilgang til den præsenterede historie (Poulsen, 2014).

5. Konklusion:

Denne bacheloropgave bunder i et stort ønske om som fremtidig historielærer at fremme elevernes engagement og indlevelse i historieundervisningen ved hjælp af museumsundervisning. I bacheloropgaven har jeg derfor besvaret følgende problemformulering:

Hvordan kan man som historielærer med henblik på elevernes læring anvende museumsundervisning til at skabe større motivation hos elever og derigennem videreudvikle deres historiebevidsthed?

Ud fra min analyse står det klart, at der er en tydelig sammenhæng mellem det at tage på museum, og at eleverne får en større motivation. Udvikling af elevernes historiebevidsthed er derimod langt fra lige så tydelig, da den er sværere at se og måle. Dog angiver de adspurgte lærere, at det giver et bidrag til undervisningen, som er svær at genskabe på skolerne, når man gør brug af museernes muligheder og af æstetiske læreprocesser.

Vedrørende museernes muligheder kontra begrænsninger er oplevelsen i overvejende grad positiv, og mulighederne er større end begrænsningerne, hvis man tager til indtægt de adspurgte lærere og elever i forbindelse med denne bacheloropgave. Det, som museerne kan tilbyde, har mange positive effekter, der opvejer de begrænsninger, der er. Det positive ved at tage på museum er fx, at eleverne får et afbræk fra den klassiske undervisning. Af begrænsninger nævner de adspurgte lærere logistiske udfordringer. Hertil kan prisen for selve forløbet nævnes som et særskilt problem. Slutteligt kan nævnes, at det er besværligt at komme til og fra museerne, når man skal holde styr på omkring 25 elever.

I løbet af analysen har jeg også været omkring begrebet historiebevidsthed, som er vigtigt for at forstå konteksten, hvori en konkret begivenhed er sket. Ved forløbet *Trekantshandel og slaveriets ophævelse* fik eleverne fx snapsen mellem hænderne, hvorved de fik mulighed for at fornemme, hvad den betød for de afrikanere, der solgte slaverne til os. De æstetiske læreprocesser, som eleverne møder på et museum, har en tydelig effekt, hvad angår deres mulighed for at udbygge deres historiebevidsthed. Det vil i de fleste elevs tilfælde give en positiv undervisningseffekt, når de får lov til at være taktile i et fag, der normalt er mere visuelt. De adspurgte elever i min spørgeskemaundersøgelse fortæller i deres svar, at

museumsbesøg ikke er den eneste vej til større forståelse og motivation. Ifølge eleverne er det første og vigtigste skridt mindre tavleundervisning. Det tyder på, at eleverne har et ønske om en mere æstetisk tilgang til læring, som kan oversættes til en undervisningsform, der ikke i så høj grad er monolog- og bogbaseret.

Museumsbesøg er et undervisningstilbud, som skolerne bør bruge. Væk fra klasseværelsets rammer får eleverne oplevelser, hvilket forhåbentlig resulterer i, at den indsamlede viden bliver tilegnet. I højere grad end ved at anvende andre former for kreativ undervisning, fx dokumentarer. Dertil kommer, at den fysiske dimension understøtter det indlærte. Man supplerer med andre ord den tekstorienterede undervisning. I denne opgave har jeg prøvet at opstille fordele og ulemper ved museumsundervisning. Mine egne praktiske erfaringer kombineret med den teoretiske viden, jeg har tilegnet mig om emnet, får mig til tro på museumsundervisningen som et fantastisk hjælpemiddel, hvis man vil forbedre historieundervisningen og gøre den mere levende og vedkommende for eleverne. Alt i alt kan jeg konkludere, at museumsundervisning giver en stor mulighed for at kunne skabe en større motivation og historiebevidsthed, men at dette kræver et stort arbejde af læreren - både før, under og efter forløbet - for at dette skal kunne lykkes. Dette vil jeg i mit følgende diskussionsafsnit komme med handletiltag til.

6.Diskussion:

Igennem analysen har jeg klargjort, at museumsundervisning giver mange muligheder for underviseren, men at der er forskellige tilgange, som kan højne udbyttet - både i forhold til det konkrete forløb og til den konkrete elevs læringsevne, forstået som elevens historiebevidsthed, som præsenteres i Jensens 6 langtidshukommelser. Der er dog også nogle begrænsninger, omend de er færre.

I forlængelse af ovenstående analyse kunne det være interessant at perspektivere noget bredere og sætte museumsundervisningen og historieundervisningen lidt på spidsen. Altså vil jeg i diskussionen komme ind på områder, som ligger uden for rammerne i denne bacheloropgaves problemformulering. Det kunne ikke desto mindre være interessant at undersøge i fremtidige analyser.

Museerne tilbyder mange tekster eller andet materiale, som kan læses i klasseværelset eller som hjemmearbejde inden et museumsbesøg - men hvor relevant er det i virkeligheden? Fx kunne det være spændende at se, om eleverne ville forstå, hvad det er, de skal opleve, hvis man en dag bare gav dem en af museets tekster uden at introducere forløbet. Bliver de mere eller mindre forvirret af dette? Eller får de reelt set en forståelse for forløbet, og vil de, i et sådant tilfælde få noget ud af at tage på museum? Hvis resultatet viser sig at være overvældende negativt, vil dette tydeliggøre, at der er brug for lærerens stilladsering.

Hvilken tilgang har eleverne til at tage på museum? Er de kildekritiske i forhold til den information, de bliver fodret med? Et klassisk eksempel er, når vi læser om vikingerne, hvor kildekritik er essentielt. De fleste kilder, vi har om vikingerne, er skrevet af folk, som vikingerne plyndrede. Derfor giver det en markant negativ konnotation, når man læser om dem. Et vigtigt diskussionspunkt er altså, om eleverne forholder sig kildekritiske til det, de bliver undervist om på museerne og andre steder, hvis vi som lærere ikke forinden har informeret dem om at være kildekritiske?

Slutteligt kunne det være interessant med en yderligere undersøgelse af elevernes motivation. Hvordan opstår motivationen hos eleverne under et museumsbesøg og kan denne overhovedet overføres til undervisningen på skolen? Mit umiddelbare svar er være ja - men jeg vil formentlig, alt afhængigt af klassetrin, finde det yderst vanskeligt. Forventeligt er der en stor motivation hos dem kort tid efter forløbet, mens det stadig er friskt i hukommelsen. Men når det kommer længere væk, vil det i de fleste tilfælde højst sandsynligt forsvinde stille og roligt. En løsning på dette kunne være at udarbejde enten et rollespil med, hvad de har lært, eller på anden vis benytte sig af en anden kreativ løsning til om muligt at give eleverne et afbræk fra den monologbaserede undervisning.

7.Litteratur:

Ahle, A. & Vollmond, C. (2017). *Historiedidaktik*. Forlaget Columbus.

Boritz, M. (2017). *Mærk Historien - Kulturhistoriske museer og historieundervisningen*. I: C. Ahle, A. & Vollmond, C. (red.). *Historiedidaktik*. (s.71-88). Forlaget Columbus

Boritz, M. (2018). *Museumsundervisning*. Syddansk Universitetsforlag.

Dysthe, O. (2011). *Museenes særlige læringspotensiale i et dialogisk & flerstemmig perspektiv*. Unge pædagoger nr.1 s. 23- 30

Fænomenologi, lokaliseret 15. Maj på <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/faenomenologi/>

Hermeneutik, Lokaliseret 15. Maj på <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/hermeneutik/>

Holm, H. (2021). *Bacheloropgave*. Københavns Professionshøjskole

Hermansen, M. (2011). *Historiefortælling som hovedvejen i livet og benchmark for museumsdidaktik*. Unge pædagoger nr. 1, s. 17-22.

Larsen, H. B. (Red.). (13. 12 2016). *Historie - Fælles Mål, læseplan og vejledning*. lokaliseret 30. april 2020 fra EMU

Mortensen, M & Quistgaard, N (2011). *Hvordan kan man evaluere udbyttet af museumsbesøg?*, Unge pædagoger nr.1 s. 63- 70

Petersen, N. (28/10/2015). *Lad dine elever skabe historie*. Lokaliseret 15. Oktober 2020 på <https://historielab.dk/lad-dine-elever-skabe-historie/>

Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S. (2015). *Motivation for læring - teori og praksis*. Frederikshavn: Dafolo

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/823> Lokaliseret 29. November 2020

Poulsen, J. A. (2014). *Historiebrug*. Lokaliseret 20. Maj 2021 på <https://historielab.dk/historiebrug/>

Pietras, J. F., & Poulsen, J. A. (2016). *Historiedidaktik. Mellem teori og praksis*. Hans Reitzels Forlag.

Jensen, B. E. (2017). *Historisk Identitet, bevidsthed og viden*. I: C. Ahle, A. & Vollmond, C. (red.). *Historiedidaktik*. (s. 9-24). Forlaget Columbus

Jensen, B. E. (1996). *Historiebevidsthed og historie - hvad er det?*. I H. Brinckmann, & L. Rasmussen (Red.), *Historieskabte såvel som historieskabende*. Op-forlag.

Illeris, Knud (2015) *Læring*. Roskilde Universitetsforlag

8.Bilag:

(Bilag 1)

Spørgeskema: Surveymonkey

https://da.surveymonkey.com/analyze/39NW3a5rQ_2FQIFeC9WOp73Yu2GDIEugLJCQ1B9ywl3Y_3D?tab_clicked=1 - Besvarelser som vedhæftede billeder.

- 1.Hvad er din holdning til Historieundervisningen?
- 2.Føler du dig motiveret, når du skal have historie?Hvis nej hvorfor?
- 3.Har i gjort brug af anden form for undervisning i historie end en klassisk klasserumsundervisning?Hvis ja, hvilken slags undervisning?
- 4.Har i været på museumsbesøg i historieundervisningen?Hvis ja, hvilket museum har i så besøgt?
- 5.Hvad synes du, der skal til for at gøre historie mere interessant?
- 6.Synes du, at det gør historien mere spændende at tage på museum? Hvis ja, uddyb gerne hvorfor?
- 7.Hvilket fag finder du sværest i skolen?

(Bilag 2)

- 1.Helt fra bunden. Hvad er det så der interesserer dig mest at undervise om? Altså har du nogle specifikke tidsperioder som du finder mere interessant end andre?**
- 2.Har du benyttet dig af museumsbesøg i din undervisning før? Hvis ja, hvilke museer har du så besøgt?**
- 3.Hvilke tanker gjorde du, eller har du gjort dig om at brug af de forskellige museeres skoletjenester?**
- 4.Har du benyttet dig af andre skoletjenester end museerne, eller anden form for kreativ undervisning?**

4.1. Har du førhen inkorporeret æstetiske læreprocesser?

5. Hvad tænker du om, at man tager undervisningen og flytter uden for skolens normale rammer? Hvilke positive effekter har det, eller negative effekter?

6. Tror du at det hjælper med at motivere eleverne ved at tage dem ud af deres faste rammer? hvad er det der efter din mening kan være med til at motivere eleverne ved at komme ud af skolen og ind på museerne?

7. Kan museerne efter din mening være med til at styrke elevers historiebevidsthed? og hvordan mener du så at de gør det? Hvis nej, hvad kan museerne så gøre anderledes for bedst muligt at styrke en videreudvikling af elevers historiebevidsthed?

8. Hvad lægger du fokus på når du vælger at gøre brug af museer og andre skoletjenester? Altså hvad er det vigtigste i forhold til din egen undervisning?

9. Hvis man skulle optimere brugen af skoletjenester hvordan ville det så være muligt?

(Bilag 3)

Skole X, Lærer 1:

1. Historien hænger jo sammen hele vejen igennem. Derfor finder jeg jo det hele interessant, men nyere historie 1949er og frem.

2. Altså nationalmuseet har jeg brugt et par gange. Men kan ikke huske om det har været underholdning eller undervisningsforløb.

3. Det har jeg ikke gjort mig ret mange tanker om da der ikke er særligt mange museer i nærheden.

4. Altså Jylland posten har nogle avis undervisningsforløb. Som går ud på at skrive en avis og få lov til at få den udgivet i rigtig format.

4.1. Ja det har jeg, vi har prøvet at bygge pyramider og colosseum i sløjd, dengang var jeg dog ikke så erfaren, så der kunne helt klart være plads til forbedringer. Altså ideen med at inkorporerer det æstetiske er jo god, men det kræver meget tid. Ellers har jeg på et tidspunkt lavet nogle protestsange i 9.klasse.

Under corona har jeg haft min klasse til at gå rundt at tage selfies med historiske genstanden. Det havde nok været sjovere hvis alle havde det med i skole så man kunne røre og føle på det.

5. Det positive er jo at det er anderledes og nyt, det sætter en masse billeder på hvad det er som eleverne muligvis har gået og læst om. Det negative er at det er svært at måle på hvad det oprigtigt giver eleverne, altså hvad er det eleverne lære, hvilke læringsmål er det der indfries. Udover det tager det meget tid og midler for os at komme på fx museumsbesøg.

6. I den bedste af alle verdener så skulle man på museums ofte. Men realitet er anderledes. Det skal være en kontinuitet så eleverne ved hvad de skal arbejde med. Der bør være et skift mellem nyt og kendt, for at få det bedste resultat ud af undervisningen.

7. Formidlingen er ret afgørende. Jeg tænker det er ligemeget hvor man er, bare at overleveringen er korrekt.

8. Jeg ville fokusere på det visuelle og taktile. Det er det som, bøgerne ikke har muligheden for at give eleverne. Som fx at lægge i en halm seng eller prøve noget tøj fra en bestemt tidsperiode og mærke hvordan det kradsler.

9. Der ved jeg ikke helt hvad jeg skal svare. Men jo nemmer gennemskuelighed for lærerne ville være det der gjorde det bedre. Altså mindre ballade med transport osv. Så bliver det mere læring og underholdning. Hvis museerne kunne lave hele pakker hvor at transport også var inkluderet så man ikke skal stå at bøvlle med billetter, rejsekort og alt det hejs.

(Bilag 4)

Skole X, Lærer 2:

1. Jeg synes 1800-tallet er vildt interessant pga. den voldsomme udvikling, der sker i den tidsperiode – både politisk med afskaffelsen af enevælden og fordi denne tid er med til at danne det billede, som vi på mange måde stadig har omkring Danmark – i mon optik bliver vores nationale identitet dannet sådan for alvor efter 1864. Men også for den almindelige dansker sker der mange nye ting – rykket fra land til by og skabelsen af en helt ny klasse i samfundet – nemlig arbejderne – er rigtig interessant.

2. Ja flere gange. Vikingskibsmuseet i Roskilde – når man har om vikinger – der er ikke så meget på Trelleborg endnu, og de fleste børn i vores område har været der om sommeren til

vikingemarkedet, så derfor Roskilde. Rosenberg – et must når man underviser om Christian IV, Koldinghus – Vi var i Kolding, men som historieudstilling faktisk ikke så interessant for eleverne. Tøjhusmuseet – bare spændende for alle parter, men især for drengene, som nogle gange godt kan blive glemt i processen. Historiecenter Dybbøl Banke – det giver et super godt indblik i soldaterlivet. Dybbøl Mølle – faktisk ikke så interessant med en rundvisning der. Sønderborg Slot – det giver et godt indblik i den egns specifikke historie, som er lidt anderledes end resten af Danmark. Arbejdermuseet inkl. rundvisning på Nørrebro – et must når man underviser om slaget på fælleden og hele den politiske udvikling i 1880'erne. Politihistorisk Museum – det er interessant og anderledes – især hvis man kan få en af rundviserne til at fortæller om mordsager i Danmrk – for de forskellige mordsager fortæller også om en anden tid, og konteksten i hvilken disse mord blev begået. Christiania – vær opmærksom på, at ting kan ske (vi havnede i en politirazzia da de lavede den første store rydning af pusher street). Den Gamle By i Aarhus – vi brugte deres forløb på egen hånd, da vi havde begrænset tid

3. Vikingskibsmuseet i Roskilde – brugte det ikke, havde forberedt mig hjemmefra

Rosenborg – jeg brugte det første gang jeg var der, men rundviseren kunne kun det, der skulle siges, havde ikke indsigt i mange andre historiske ting, så jeg har selv vist rundt derfra og taget det, der var relevant for min undervisning. Koldinghus – brugte det ikke. Tøjhusmuseet – bookede et forløb, der var supergodt – aner ikke ret meget om våben, så det var helt nødvendigt. Historiecenter Dybbøl Banke – de har nogle fantastiske forløb for skoleklasser – kan kun anbefale dem – det var vigtigt for mig, at oplevelsen blev levende, og derfor vælger jeg gerne Livet i soldaterlandsbyen. Dybbøl Mølle – oplevede en meget tyskerfjendsk sønderjyde, som faktisk formåede at ødelægge det for mine elever, som blev fortørnede på vores tyske elevs vegne – og den pågældende elev, var ked af det efter vi forlod stedet. Og selve det historiske indhold var knapt så interessant efter at have været på historiecenteret, så har ikke benyttet det siden. Sønderborg Slot – har ikke brugt det. Arbejdermuseet inkl. rundvisning på Nørrebro – et fantastisk og levende fortællere/rundvisere – især byvandringen var fænomenal – og eftersom jeg ikke kender så meget til Nørrebro, var det også et must at have en rundviser. Politihistorisk Museum – hvis man kan få en af rundviserne til at fortæller om mordsager i Danmrk – for de forskellige mordsager fortæller også om en anden tid, og konteksten i hvilken disse mord blev begået. Christiania – vores rundviser var lidt intimiderende for eleverne, som ikke turde spørge, fordi hun virkede lidt ”København-

aggressiv”, men indholdet var strålende indtil politiet kom og ryddede Pusherstreet med mine elever stående for enden for at afslutte rundturen. H.C. Andersens hus – vi bookedede et forløb der inkluderede teater. Den Gamle By i Aarhus – Meget interessant forløb, men desværre havde vi sat for lidt tid af til det og det var omstændigt at få

4. Se ovenover

Rammerne på vores skole er desværre begrænsede, men jeg ville elske at kunne lave mad fra forskellige tidsperioder, eller prøve at bygge ting, men igen de fysiske rammer blokerer for det.

4.1. Nej, ikke som sådan med en efterbehandling i billedlig form, men jeg forsøger, at få eleverne til at bruge deres sanser, når jeg kan.

Men i den daglige undervisning har jeg haft booket kasser med f.eks. fund fra stenalderen, så eleverne kan røre ved de materialer, der er fundet, og har inkoorporeret elevernes egne fund (vi havde nogle der havde fundet ting på deres jord, da de pløjede)

Vi har kigget på og rørt ved breve, som eleverne har haft med for at fortælle deres personlige historie osv.

På tøjhusmuseet fik eleverne lov til at dels røre ved våben, men blev også iklædt kostumer

På Historiecenter Dybbøl Banke for eleverne lov til at støbe kugler, prøve tøj, lave pandekager, skrive breve, fyre kanonen af, flytte broen, ligge i halmen i barakken osv.

I H.C. Andersens hus arbejdede de med eventyrerne via teater og kostumer

Så jeg forsøger at bruge den sanselige side, men der er et tidsaspekt og de fysiske rammer, der blokerer for virkelig at kunne komme igennem det hele

5. Jeg synes det er fedt at komme på museum, og jeg har mange elever, som nyder det.

Eleverne oplever, at det bliver mere virkeligt for dem at stå i de rammer, hvor historien faktisk skete. Jeg har ikke haft nogle negative effekter af at tage på museum med mine elever.

6. Det motiverer helt sikkert, hvis man finder det rigtige – og det skal ikke altid være de store museer. Politihistoriske museum var ikke planlagt, men noget vi gjorde for at slå tiden ihjel, og det var den største oplevelse for dem alle sammen. Jeg tror, at hvis skolen kan introducere dem for de spændende ting på museer, så giver det dem selv lyst til i det mindste at interessere sig for det, når de (for manges vedkommende) tvinges med af deres forældre.

Vi skal dyrke fortællingen mere – jeg bruger selv fortællingen meget i min undervisning og når jeg selv viser rundt på diverse museer, og det er fortællingen der er interessant for dem.

7.Ja helt sikkert, men vi skal styrke fortællingen. Skoletjenesterne skal sikre sig, at det er gode fortællere, som kan gå væk fra manuskriptet – men disse forløb burde også være tilgængelige for familier f.eks. sommerferien – det kunne styrke så meget – selv forældrene kunne blive mere interesserede – det har jeg oplevet med en personlig ven, som hader museer og ikke interesserer sig for historie, men fordi jeg kunne fortælle om tingene, på en spændende måde, formåede vi at bruge 4 timer på et museum i stedet for bare at haste igennem (Jeg ville jo gladelig have brugt hele dagen). Jeg har selv oplevet, at en arkæolog (personlig ven) viste rundt på Ægypten udstillingen på British Museum, og fordi det var den personlig fortælling krydret med alle mulige sjove facts, blev det mere levende, så det er helt bestemt det museerne bør gå efter.

8.Det skal være relevant for de tidsperioder, der undervises, når jeg vælger at bruge skoletjenesten, men på lejrskoler kan man ikke altid det, og så er det man må gøre det relevant i forhold til eleverne og trække på den tidligere undervisning. For mig er det egentlig bare vigtigt, at eleverne oplever at historien bliver relevant for dem og ikke bare et kedeligt bogfag.

9.Man skal finde gode fortællere – det skal ikke bare være universitetsstuderende, der lærer et manuskript udenad, men faktisk ikke ved noget om det sted de er. Man skal tale til sanserne – eleverne skal have mulighed for at røre noget, lugte til noget – de skal kunne komme tæt på. Brug teknologien – lad dem finde ting ... f.eks. på Rosenborg, ville det være fedt med et mobilløb (gå pænt og stille og roligt selvfølgelig) – noget der også taler til det moderne barn, men mange steder må man ikke den slags, for klassen skal gå samlet, og skal være i samme rum som læreren. Jeg har altid gerne ville have dem med til en arkæologisk udgravning, men det har indtil nu ikke været muligt. Kun en enkelt gang i Odense, men det var et tilfælde og vi gik bare forbi. Men det var faktisk noget der talte til eleverne. At man selv kunne ”finde historien”. Men her skal man kende nogen eller være meget heldig, for de fleste ønsker heller ikke 25 børn, der vader rundt i hver der potentielt kunne være store fund – forståeligt nok.

(Bilag 5)

Skole Y, Lærer 1:

1.Hm - nogle historiske perioder kan være mere spændende end andre. Tror især jeg bliver revet med, når man opdager og kan vise eleverne, at ting hænger sammen og historien trækker tydelige tråde frem til i dag, og siger noget om os som mennesker. Dog hvis jeg skulle vælge en må jeg sige at vikingetiden interesserer mig utrolig meget.

2.Ja det har jeg. Jeg har flere gange været på nationalmuseet i en eller anden form. Jeg har haft en 6.klasse med på Frilandsmuseet og en masse andre klasser med ind på nogle af nationalmuseets museer inde i byen.

3.Jeg fokuserede meget på at det skulle være noget der var relevant for det forløb vi var igang med, men også at eleverne skulle opleve noget som vi ikke kunne lave på skolen. Det med at historien kommer tæt på og man fx på Frilandsmuseet kan lave mad på et brændekomfur giver eleverne et helt andet indblik på hvordan det reelt set har været at leve dengang.

4.Jeg har prøvet at indarbejde et form for historisk rollespil/skuespil engang. Eleverne blev inddelt i grupper hvori at de hver fik en tidsperiode og så derefter skulle lave et rollespil baseret over hvordan livet har været i den periode de havde fået.

4.1. Ikke som sådan udover det med rollespillet som jeg lige har nævnt.

5.Jeg er kæmpe fan af det. Må dog også sige at nu har vi jo prøvet rigeligt af alt det her online hejs som har sine fejl og mangler. Men at gøre brug af museerne og andre skoletilbud er der altid en positiv effekt hos eleverne af. Hvis man dog skal kigge på negativerne, så er forløbene ofte ret dyre, samt transporten kan være besværlig, især når man skal med offentlig transport to-tre voksne med 25+ elever.

6.Jeg tror umiddelbart at det helt klart hjælper nogle elever, men der kan også være de elever som har brug for de faste rammer for at kunne få noget ud af undervisningen. Men der vil helt klart være nogle elever der vil få en positiv effekt ud af at komme på museum og måske få lidt blod på tanden i forhold til historie.

7. Altså, jo selvfølgelig kan de det. Det er bare en ting som er utroligt svært at måle, der vil jo helt klart være nogen, som også sagt tidligere der vil få sindsygt meget ud af at være på museum. Men samtidig kan der også bare være en del som måske hverken kunne finde hovede og hale i det inden et museumsbesøg og derfor bliver mere forvirret af at være der ude.

Jeg gør ofte brug af museumsbesøg som et afbræk for den normale undervisning, ja det skal være relevant. Men det behøver nødvendigvis ikke at være noget som eleverne skal arbejde med før eller efter.

8. Det skal være relevant til det forløb man er i gang med. Derudover bør der være rig mulighed for at eleverne kan bevæge sig og komme lidt tættere på historien end en bog med billeder eller bare blive placeret foran en montre.

9. Så ville det jo nok helt simpelt være at det burde koste noget mindre eller være nemmere at få ordnet transporten.

(Bilag 6)

Undervisningsinspektør Nationalmuseet Spørgsmål:

1. Hvorfor udbyder I jeres skoletjenester?
2. Hvilke overvejelser gør I jer når I laver et undervisningsforløb på museerne?
3. Hvad er jeres mål med de forskellige undervisningsforløb?
4. Hvor meget forberedelsestid tager det for jer?
5. Hvad kræver det for en klasse at gennemføre et sådant forløb bedst muligt?
6. Hvilket klassetrin føler du er egnet til denne form for undervisning?
7. Hvilke læringsmål sætter I for de enkelte undervisningsforløb?
8. Hvis du skulle optimere brugen af skoletjenester hvordan ville det så være muligt?

(Bilag 7)

Uddrag Interview med K: Resten er vedhæftet som lydfil

Hvorfor udbyder I jeres skoletjenester?

Jamen det gør vi jo primært fordi vi ser os selv som et eksternt læringsrum der kan tilbyde nogle andre rammer end et almindeligt klasserum. Det kan have flere fordele sådan som vi i

hvert fald betragter det. Dels så giver du et pusterum fra de fysiske rammer du er vant til at se, men tit så oplever vi også at de elever der kommer ind til os, at der igangsættes nogle andre dynamikker, fordi du brydes med din vante kontekst, så der faktisk er nogle andre elever der kommer på banen end dem der normalvis er på. Derudover har vi jo også muligheder for at sætte nogle andre læringsstile i spil end klasselokale undervisning kan, fordi at vi er ude i udstillingsrummene på museet. Før i tiden da gik man jo ned i et undervisningslokale på museerne, men det er jo efterhånden nogle år siden, at de blev lukket ned, fordi man ikke bare ville transportere børn fra et rum til et andet men netop bruge de fysiske udstillingsrum i langt højere grad. Og så kan vi også tilbyde en anden vinkel ind i historien på baggrund af vores genstande end lærebøgerne gør. Altså vi vil gerne give det et andet supplement til det, som curriculum går ind og understøtter gennem de lærebøger, som er bygget op typisk efter curriculum.

Hvilke overvejelser gør i jer når i laver et undervisningsforløb på museerne?

Jamen vi vil jo gerne tale ind i en kontekst, som lærerne kan se sig få noget ud af. Så vi kigger i læreplaner i forhold til de overordnede temaer, men vi vil netop også gerne give en anden vinkel i historien, og så kan vi vil netop også gerne give en anden vinkel i historien, og så kan vi give en anden vinkel og gøre det lidt mere taktilt. Altså tit så opbygger vi jo vores undervisning udfra øvelser eller ud fra nogle dilemmaer, nogle sekvenser som gør, at børnene er engagerede fysisk, udover den mentale forandringsproces, som vi jo selvfølgelig også gerne vil ind og skubbe på

- **Så du tænker det der er med til at gøre det relevant for eleverne det er også det med at de får brugt deres kroppe?**

Altså ja vi går jo ind og prøver på at understøtte hele den der tankegang med at man lærer på forskellige måder. Nu underviser jeg og har ansvar for middelalderen og renæssancen, hvor jeg også gør rigtig meget ud af at mine undervisere virkelig forstår værdien i at eleverne får rustning på. Altså mærk tyngden, mærk det kolde stål mod huden, tag sværdet i hånden, og altså det virker jo meget sådan nåh ja det er da selvfølgelig fedt. Men den der kropslige fornemmelse sætter sig bare på en anden måde end en monolog eller en dialog. Jeg er meget på at man veksler mellem det induktive og deduktive, men i høj grad sætter eleverne i spil, mere en man også har gjort tidligere. Det har jo været meget sådan mini oplægs præget og så med en åben dialog, hvor jeg sidder som projektleder for den satsning der lige nu på nationalmuseet hedder playlab, hvor vi vil gå et skridt længere for at aktivere eleverne

gennem legende og eksperimenterende oplevelser. For at de bruger deres krop, de får simpelthen en fysisk erindring i hvad det er de har lært.

(Bilag 8)

Observation af Undervisningsforløb på Krigsmuseet (Tøjhusmuseet) - Specialiseringsmodul 2018:Jakobskolen:

Læreren havde forinden arbejdet med nogle forskellige krige, både danske og internationale. Det, læreren lagde vægt på, var, at de har arbejdet med Danmarks krig i 1864, 1. Verdenskrig og 2. Verdenskrig. Han følte derfor, at det var relevant for eleverne at komme til Tøjhusmuseet, hvorved de så kunne se nogle af de våben og beklædningsgenstande, der havde været standard i sin tid kontra det, de muligvis ser i nyhederne. Læreren omtalte besøget som værende en god mulighed for dem, eftersom deres skole er placeret i en by som København, som har en masse muligheder for, at man kan komme på museumsbesøg og andre af skolen aktiviteter. Læreren overvejelser med besøget ligger i deres arbejde med krige, hvilket forløb det så skulle være de skulle følge på museet kom først efter hans idé med at tage på turen. Det valgte forløb blev valgt efter en kontakt med museet, og hvad de havde at sige til de forskellige forløb, de har, og hvad de ville råde dem til at følge efter det arbejde de har lavet i klassen.

Læreren har en mening om, at eleverne skal ud at opleve ting og mærke undervisningen på en anden måde end traditionel tavleundervisning og artikellæsning, da han tit oplever, at eleverne hurtigt mister gejsten og zoomer væk i løbet af en længere undervisning. Hans overvejelser med et museumsbesøg er, at det skal passe til fagets mål, så det kan passe ind i årsplanen, og med Tøjhusmuseets forløb passer godt i forhold til kronologi og historiebrug. Et eksempel på kronologien i udstillingen er, at man går i lokalet mellem de forskellige krige, som er sat kronologisk op.

Elevernes historiebevidsthed blev også aktiveret i løbet af besøget Dette blev gjort ved, at de skulle redegøre for fortidens argumentationer og handlinger gennem nogle videoer, som de skulle lave, hvori de agerer Krigsjournalister, som også er det, forløbet hedder. Dette blev

gjort i grupper. Inden de skulle lave videoerne, skulle eleverne kunne diskutere deres egen og deres gruppes historiebevidsthed. Eleverne havde forskellige forforståelser af, hvad de skulle på denne dag. Der var tre forforståelser, som var mest udbredt hos eleverne. Den ene forståelse af det, de skulle se, var at de skulle se nogle ting fra forskellige krige. Altså uspecificeret, hvilke krige det var museet havde udstillet.

Her er det tydeligt, at de elever ikke var nok forberedte eller satte sig nok ind i, hvad det var, eller det, de havde arbejdet med i historie hjemme på skolen forinden. Den anden forforståelse, som var udbredt blandt eleverne, er meget lig med den første på enkelte punkter. Eleverne ved, at de skal snakke om krige og vil blive spurgt ind til disse krige og få uddybet deres viden om krigene af en museumsunderviser. Eleverne med denne forforståelse var overbeviste om, at de skulle arbejde med krigsjournalistik, altså journalistiske skrifter fra de forskellige krige. Da eleverne ankom til det sted på museet, hvor forløbet skulle foregå, kiggede de spændt rundt i et stort og langt lokale.

De så en masse forskellige ting fra mange forskellige tider i historien, og da vi snakkede med nogen af dem, sagde de, at de havde ændret syn på, hvad de skulle lave på dagen. Eleverne bliver derefter introduceret til en kort video og et slideshow, som forklarer, hvad de skal lave i forløbet. Derefter bliver de så som tidligere nævnt inddelt i grupper og bedt om at se udstillingen. Under denne proces skal hver gruppe beslutte sig for, hvilken krig de vil dække som krigsjournalister. Derefter samles eleverne igen og hver gruppe får udleveret en iPad. Derefter skal de filme deres 'journalist', som skal dække en specifik krig.

Her ser man tydeligt, at eleverne er 100 procent interesserede i forløbet. De finder det sjovt at skulle filme noget, som på et senere tidspunkt skal vises for de andre. Efter endt forløb kontaktede vi deres lærer og bad ham svare på vore spørgsmål. Vi spurgte ham fx, om han ville spørge eleverne om, hvad de huskede bedst fra besøget. Af elevernes svar fremgik der blandt andet, at mange huskede videoerne om krigen bedst. En gruppe nævnte fx videoen, som noget positivt, fordi de havde gjort brug af nogle af museets tilgængelige rekvisitter, da de lavede videoen.

De syntes, at det havde været sjovt, at de kunne tage noget tøj på og bruge nogle genstande, som var fra den tid og den krig. De svarede, at det gjorde, at de satte sig bedre ind i opgaven og den tid, hvor krigen foregik, fordi det bare gjorde noget mere end bare at stå at forestille sig tingene. Nogle andre nævnte i deres svar, det sidste, der skete på forløbet. Da blev de

samlet nede i enden af lokalet ved en tom montre. Her blev de spurgt om, hvorfor museet havde en tom montre stående. Det handlede om, at historien ikke er skrevet færdig, og at krige stadig forekommer, og at fremtiden også vil byde på krige. De svarede, at det satte tankerne i gang, at historien aldrig slutter. Det, der endnu ikke er sket, men som muligvis vil ske i fremtiden, fx en krig, ender med at blive historie.

(Bilag 9)

Observation af Undervisningsforløb på Nationalmuseet (Prinsens Palæ) 2020: Bilag 8 N.
Zahle Gymnasieskole:

Underviseren er god til at fange børnene. Benytter sig godt af brugen af remedier, som eleverne kan få lov at røre og lugte til. De får lov til at få historien imellem deres hænder. Eleverne virker til at have en glimrende forforståelse af, hvad trekantshandlen handler om, hvad vi handlede med, og hvordan vi benyttede os af det. De forstår også, hvad Guldkysten er, og hvor den ligger. Umiddelbart virker det, som om skolen har brugt tid på at lære eleverne om emnet. Det virker til at forstærke deres historiebevidsthed, når de får lov til at se noget helt tæt på og interagere med, hvad det er, de har lært noget om forinden eller er i gang med at lære noget om. Læreren fortalte mig at de ikke havde benyttet sig af det materiale museet havde stillet til rådighed inden forløbet, dog gjorde han brug af museet så meget han kunne, dog var det jo ret dyrt.

Under forløbet virker eleverne superinteresserede, underviseren tager sig god tid til at forklarer alt, hvilket gør at alle elever har bedst mulighed for at opfange hvad det er der bliver fortalt. Dette er muligvis også underviserens akilleshæl, da tiden i sidste ende begynder at rinde ud og det virker til at ikke alt er blevet nået under forløbet.